

annia og dets innsats under krigen

Londonregjeringens innberetning

Det norske militære apparat i Storbritannia bestod i midten av juni 1940 — da Kongen og regjeringen kom til London for å lede Norges fortsatte kamp mot overfallsmannen derfra — av:

— mindre antall staber i Storbritannia, alle meget svakt utstyrt med folk, hensett til det arbeide som forestod.

— en kjerne av befalingsmenn i Hær, Marine og Flyvåben, videre et fåtall menige i de tre forsvargrener. Brukbart krigsmateriell manglet stort sett overalt.

— en reservestående av en håndfull norske offiserer og en del vernepliktige menige i forskjellige allierte og nøytrale land. Det vidde fore for langt å følge utviklingen gjennom de 5 krigsår. Situatskissene var:

Den 8. mai 1945 utgjorde: Hæren: 862 offiserer, 3065 menige og 109 kvinner (offiserer og menige).

Marinen: 1063 offiserer, 8262 menige og 102 kvinner. Kystartilleriet: 71 offiserer, 341 menige.

Luftforsvaret: 505 offiserer, 2133 menige og 63 kvinner. I alt: 2501 offiserer, 12 034 menige og 364 kvinner.

I rubrikken for offiserer er medtatt alle sivilmilitære offiserer, selv om de arbeidet i civile institusjoner.

Av marinemateriell

disponertes pr. 8. mai 1945 følgende:

- 4 jagere: «Sleipner», (toplagt), «Alasdale», «Stord» og «Arendal».
- 3 korvetter: «Acantus», «Buttercup» og «Englands».
- 3 u-båter: «B. 1», (toplagt), «Ulla» og «Ulsira».
- 10 store motorfordobøtøyer.
- 3 motorlancher.
- 20 minsvæpere.
- 4 ubåtjagere: «King Haakon VII», «Hessa», «Ultras» og «Vigra».
- 5 besetningsdeltagere og 1 patruljefartøier og 1 depotskib («Heimdals»).

Av flymaterieell

disponertes pr. 8. mai 1945:

- 330 quadroner: 10 4-motors Sunderland land flybåter.
- 331 quadroner: 18 1-motors ensiters Spitfirejagere.
- 332 quadroner: 18 1-motors ensiters Spitfire.
- 333 quadroner: 1 light, (12 fly), 2-motors Catalina flybåter.
- 334 quadroner: 1 light, (10 fly) Mosquito jagerbombefly.

Derfor kom en transportavdeling bestående av 8 Lockheed Lodestar, 7 Dakota og 8 Norseman.

Krigsinnsats og tap.

Lingekompaniet

Hæren. Allerede tidlig ble en spesialavdeling — «Lingekompaniet» — satt inn ved de to raids i Lofoten, ved raidet mot Maløy. Likedels hadde i krigens første fase spesialtrene grupper utført sabotasjeoppgaver i Norge. Senere kom Lingekompaniet under norsk kontroll og utførte en rekke sabotasjeoppgaver i Norge, likesom de i betydelig utstrekning gjorde tjeneste som instruktører i hjemmestyrene. I krigens siste år ble også spesialtrene offiserer i Hæren sendt til Norge som instruktører for hjemmestyrene.

Garnison på Svalbard.

Den norske befolkning på Svalbard ble evakuert til Storbritannia i august måned 1941, av britiske og kanadiske styrker. En mindre norsk styrke var med. I mai måned 1942 ble Svalbard besatt av norske tropper. I september 1943 foretok tyskerne et raid mot Svalbard og satte inn betydelige styrker, særlig sjøstridskrefter, deriblandt «Tirpitz». De norske tropper hadde 14 falne, mens 33 ble tatt til fange. Resten trakk seg tilbake inn i landet. Tyskerne gjorde imidlertid intet forsøk på å holde Svalbard besatt, slik at gruppen var i Norge bevisstede fra mai 1942 og til den tyske kapitulasjon.

Også på Syd-Georgia var det en liten norsk garnison. I september 1941 til september 1943.

Beredskap for innsettning i Norge.

Ellers ble hærens styrker holdt i beredskap for en eventuell invasjon i Norge. Styrkene var over-

dratt bevilgningen av et avsnitt av Skottland. Sommeren 1944 blev det, så vel fra offiserer som menige i de norske styrker i Skottland, ytre sterke tanker om å bli satt inn i invasjonen i Frankrike. Forsvarets overkommando og regjeringen fant imidlertid at den norske brigaden måtte holdes i beredskap og spares for en eventuell invasjon i Norge. Dog fikk de 48 norske forbindelsesoffiserer tilsette til å følge 52 britiske divisjoner under invasjonen. Av dem falt 7 og 10 blev skadet. De blev trukket tilbake fra kontinentet høsten 1944, av hensyn til vår egen beredskap. — En norsk kommando-kontingent, en styrke på 60 mann, som blev sket noe i 1944, og som var utdannet for spesialformål, fikk lov til å være med på kontinentet og blev satt inn i Holland. Den utmerkede sig under erobringen av den Walcheren og senere under overgangen over Nedre Maas. Dens tap var 8 døde og 24 sårede.

Friidlingene av Finnmark. Den norske brigades 3. bergkompani blev i slutten av oktober og begynnelsen av november sendt fra Skottland til Finnmark via Murmansk, hvor den deltok i friidlingskampene. Avdelingen hadde 36 døde og 25 sårede, 13 soldater blev tatt til fange av tyskerne.

Hærens samlede tap

Finnmark: 36 døde, 26 sårede, 13 fangne, savnet. Walcheren: 8 døde, 24 sårede. Offiserer ved britiske avdelinger: 7 døde, 10 sårede. Svalbard: 14 døde, 33 fangne. Lingekompaniet: 35 døde, 7 sårede.

Etterrettingsagenter:

15 døde. Andre tap: 30 døde, 1 fangst, 11 savnet.

Tilsammen: 165 døde, 67 sårede, 49 fangne og 12 savnet.

Marinens innsats

Den norske marines fartøier tok hele tiden del i den britiske marines kamp for å holde sjøen «open», ubåtjakt, minsvæper, konvoiljevær og deknning av invasjonen. De lå ute til alle årstider og i all slags vær, og fartøier og besetning var utsatt for svært påkjenning. Tjenesten gikk imidlertid knirkfritt under hele krigen, og de norske krigsfartøier bevirket sig blandt de øvrige allierte med hensyn til sjømannskap og kampånd.

Marinens innsats fremgår av følgende korte oppsummeringer:

Tap tilføjet fienden:

Under krigsoperasjoner hvor norske marinefartøier har deltatt, er følgende tap tilføjet fienden: 1 slagkrysser, «Sharnhorst», (thor «Stord» deltok). 8 u-båter senket. 7 u-båter sannsynligvis senket. 17 u-båter skadet. 1 desolerte senket. 1 depotskib av «Svær»-klassen senket. 1 hjelpekrysser senket. 34 handels- og transportfartøier senket. 4 handelsfartøier skadet. 25 eskorte, migevæpne og patruljefartøier senket. 26 fartøier, ikke identifisert, senket. 28 fartøier, ikke identifisert, skadet. — Sum: 153 fartøier senket eller skadet. 4 fly nedskutt. 2 fly sannsynligvis nedskutt. 5 fly skadet. — Sum: 11 fly nedskutt eller skadet.

Marinens tap

under krigen har vært ganske store i forhold til de styrker man har hatt til disposisjon.

Av fartøier gikk i alt 28 tap, nemlig:

1 jagere «Bath», 20-41, torpedert, «Eskale», 14-43, torpedert, «Svendsen», 30-41, torpedert. U-båter: «Urd», februar 1943, årsk utgjort, «Korvetten» «Monibred», 18-11, 40 torpedert, «Hos», 20-41, Pentel, «Tromberg», «Caster», 12-44.

De norske styrker i Sverige

OPPERVIGGING OG INNSATS. I januar 1945 var Forsvarsdepartementet og Forsvarets Overkommando blitt underrettet om at admiralitetet hadde foreslått Valds oljeflaminert bombet som ledd i u-båtkrigen. For å bringe på det rene om tankene på Valds inneholdt u-båtdetektor eller «Sonderdieselskraftstoff» for fliserfartøier, blev en telegrafisk forespørsel rettet til Hjemmestyrene. Bentrallende i Oslo. Svaret gikk ut på at oljen var av den kvalitet som blev benyttet til motorfartøier, men at man ikke hadde kjennskap til hvorvidt den også kunde

gjort for å skaffe (personell til) den norske krigsmakt, gav ikke de resultater man hadde håpet, og de styrker vi disponerte over i Storbritannia og i Canada var små. På samme tid vokste antallet av vernepliktige nordmenn i Sverige. Og det kom i løpet av 1942 inn en rekke forslag til departementet for å gjennomføre militær trening for den norske ungdom i Sverige, men anstilte undersøkelser viste at de svenske myndigheter på det daværende tidspunkt ikke ville ta noen militær opplæring.

HELSELEIRE

Som et første skritt i reining av militær opplæring blev det imidlertid, fra våren 1943, med de svenske myndigheters tillatelse, opprettet et kalte helseleire. Disse leire blev ledet etter militære mønstre, som regel med en offiser som leirbestyrer. De innkalte mannaskap blev organisert i avdelinger etc. Der blev gitt teoretisk undervisning om militære emner, hygiene, førstehjelp etc. Den praktiske undervisning bestod i gymnastikk og idrett etc.

I april 1943 var oberstløytnant, senere general Berg, beordret til å tjenestgjøre ved legasjonen i Stockholm som «militærinspektør», og ledelsen av helseleirens og senere av «politiløpene» blev lagt under ham.

RIKSPOLITISOLDATER

Våren 1943 gav de svenske myndigheter tillatelse til at det kunde utdannes erikspolitiløpssoldater, foreløbig med sikte på å utdanne 3500 mann. Denne plan blev godkjent av chefen for det svenske socialdepartementet i mai 1943, og utdannelsen begynte i juli samme år. I løpet av sommeren blev det arbeidet med å få disse kursert utvidet med ytterligere 1200 mann, og i september 1943 gav de svenske myndigheter

FLYVABNETS INNSATS

Etterhånden blev der bygget op et norsk flyvåben. Flyvåbens utdanning foregikk i «Little Norway» i Canada ved avlutende kamptidannelse ved Winkfield i England. Det gikk inn sammen med det britiske flyvåben i alle tjenestegrener, apelding, konvoiler, bombetokter og kamp. Imidlertid norske flyver kjempet også i britiske avdelinger. Ved siden av kampvirksomheten deltok også norske fly og flyver i transporttjenesten, således i transportflyvning under Royal Air Force over Atlanteren og i en transportrutte på Stockholm. I denne siste rute blev i alt 3300 passasjerer fraktet fra Stockholm til England av den norsk-britiske flyrute, (fra oktober 1943 den norske flyrute). I løpet av krigen tilbakela de norske fly på Stockholmsruten 350 tusen kilo gods.

Hvad kampflyenes innsats angår, tilliter ikke plasset oss å gjøre rede for hver enkelt quadron. Vi får innsekkene oss til å gi en oppsummering av resultatene.

NEDSKUTTE TYSKE FLY OG SENKEDE TYSKE U-BÅTER

Når henryn tas til de norske flyver som var med i britiske avdelinger, bliver oversikten: 232 tyske fly nedlagt. 42 tyske fly sannsynligvis nedlagt. 151 tysk fly skadet. 3 tyske ubåter senket. 3 tyske ubåter sannsynligvis senket. 10 tyske ubåter skadet.

DET NORSKE FLYVABNETS EGNE TAP

Disse resultater krever sine ofre. I kamp og ved flykrykker under trening er det ialt omkommet 288 mann. Av flyvåbets personell blev 35 mann tatt til fange eller at deres fly var skutt ned. Tallet på falne flygere blev ikke stort når man ser hen til de resultater flyvåbnet kom vinn. Men 288 faldne flygere er en meget høy prosent av flyvåbets mannskapsstyrke. Denne kom omstøt opp i 2600 mann, men av disse var det bare 650 menn som gjorde tjeneste i lufta.

VAR SAMLEDE TAP

I de norske forsværstyrker utenfor landets grenser var således: Hæren 165 faldne, marinen 650 og flyvåbnet 288 faldne, ialt 1403 mann døde.

De norske styrker i Sverige

OPPERVIGGING OG INNSATS. I januar 1945 var Forsvarsdepartementet og Forsvarets Overkommando blitt underrettet om at admiralitetet hadde foreslått Valds oljeflaminert bombet som ledd i u-båtkrigen. For å bringe på det rene om tankene på Valds inneholdt u-båtdetektor eller «Sonderdieselskraftstoff» for fliserfartøier, blev en telegrafisk forespørsel rettet til Hjemmestyrene. Bentrallende i Oslo. Svaret gikk ut på at oljen var av den kvalitet som blev benyttet til motorfartøier, men at man ikke hadde kjennskap til hvorvidt den også kunde

gjort for å skaffe (personell til) den norske krigsmakt, gav ikke de resultater man hadde håpet, og de styrker vi disponerte over i Storbritannia og i Canada var små. På samme tid vokste antallet av vernepliktige nordmenn i Sverige. Og det kom i løpet av 1942 inn en rekke forslag til departementet for å gjennomføre militær trening for den norske ungdom i Sverige, men anstilte undersøkelser viste at de svenske myndigheter på det daværende tidspunkt ikke ville ta noen militær opplæring.

HELSELEIRE

Som et første skritt i reining av militær opplæring blev det imidlertid, fra våren 1943, med de svenske myndigheters tillatelse, opprettet et kalte helseleire. Disse leire blev ledet etter militære mønstre, som regel med en offiser som leirbestyrer. De innkalte mannaskap blev organisert i avdelinger etc. Der blev gitt teoretisk undervisning om militære emner, hygiene, førstehjelp etc. Den praktiske undervisning bestod i gymnastikk og idrett etc.

I april 1943 var oberstløytnant, senere general Berg, beordret til å tjenestgjøre ved legasjonen i Stockholm som «militærinspektør», og ledelsen av helseleirens og senere av «politiløpene» blev lagt under ham.

RIKSPOLITISOLDATER

Våren 1943 gav de svenske myndigheter tillatelse til at det kunde utdannes erikspolitiløpssoldater, foreløbig med sikte på å utdanne 3500 mann. Denne plan blev godkjent av chefen for det svenske socialdepartementet i mai 1943, og utdannelsen begynte i juli samme år. I løpet av sommeren blev det arbeidet med å få disse kursert utvidet med ytterligere 1200 mann, og i september 1943 gav de svenske myndigheter

FLYVABNETS INNSATS

Etterhånden blev der bygget op et norsk flyvåben. Flyvåbens utdanning foregikk i «Little Norway» i Canada ved avlutende kamptidannelse ved Winkfield i England. Det gikk inn sammen med det britiske flyvåben i alle tjenestegrener, apelding, konvoiler, bombetokter og kamp. Imidlertid norske flyver kjempet også i britiske avdelinger. Ved siden av kampvirksomheten deltok også norske fly og flyver i transporttjenesten, således i transportflyvning under Royal Air Force over Atlanteren og i en transportrutte på Stockholm. I denne siste rute blev i alt 3300 passasjerer fraktet fra Stockholm til England av den norsk-britiske flyrute, (fra oktober 1943 den norske flyrute). I løpet av krigen tilbakela de norske fly på Stockholmsruten 350 tusen kilo gods.

Hvad kampflyenes innsats angår, tilliter ikke plasset oss å gjøre rede for hver enkelt quadron. Vi får innsekkene oss til å gi en oppsummering av resultatene.

NEDSKUTTE TYSKE FLY OG SENKEDE TYSKE U-BÅTER

Når henryn tas til de norske flyver som var med i britiske avdelinger, bliver oversikten: 232 tyske fly nedlagt. 42 tyske fly sannsynligvis nedlagt. 151 tysk fly skadet. 3 tyske ubåter senket. 3 tyske ubåter sannsynligvis senket. 10 tyske ubåter skadet.

DET NORSKE FLYVABNETS EGNE TAP

Disse resultater krever sine ofre. I kamp og ved flykrykker under trening er det ialt omkommet 288 mann. Av flyvåbets personell blev 35 mann tatt til fange eller at deres fly var skutt ned. Tallet på falne flygere blev ikke stort når man ser hen til de resultater flyvåbnet kom vinn. Men 288 faldne flygere er en meget høy prosent av flyvåbets mannskapsstyrke. Denne kom omstøt opp i 2600 mann, men av disse var det bare 650 menn som gjorde tjeneste i lufta.

VAR SAMLEDE TAP

I de norske forsværstyrker utenfor landets grenser var således: Hæren 165 faldne, marinen 650 og flyvåbnet 288 faldne, ialt 1403 mann døde.

De norske styrker i Sverige

OPPERVIGGING OG INNSATS. I januar 1945 var Forsvarsdepartementet og Forsvarets Overkommando blitt underrettet om at admiralitetet hadde foreslått Valds oljeflaminert bombet som ledd i u-båtkrigen. For å bringe på det rene om tankene på Valds inneholdt u-båtdetektor eller «Sonderdieselskraftstoff» for fliserfartøier, blev en telegrafisk forespørsel rettet til Hjemmestyrene. Bentrallende i Oslo. Svaret gikk ut på at oljen var av den kvalitet som blev benyttet til motorfartøier, men at man ikke hadde kjennskap til hvorvidt den også kunde

RESERVEPOLITISOLDATER

Ved utdannelsen av de svenske politiløpssoldater var det i alt 3500 politiløpssoldater i august 1943. De svenske myndigheter foreslo at det kunde utdannes erikspolitiløpssoldater, foreløbig med sikte på å utdanne 3500 mann. Denne plan blev godkjent av chefen for det svenske socialdepartementet i mai 1943, og utdannelsen begynte i juli samme år. I løpet av sommeren blev det arbeidet med å få disse kursert utvidet med ytterligere 1200 mann, og i september 1943 gav de svenske myndigheter

HELSELEIRE

Som et første skritt i reining av militær opplæring blev det imidlertid, fra våren 1943, med de svenske myndigheters tillatelse, opprettet et kalte helseleire. Disse leire blev ledet etter militære mønstre, som regel med en offiser som leirbestyrer. De innkalte mannaskap blev organisert i avdelinger etc. Der blev gitt teoretisk undervisning om militære emner, hygiene, førstehjelp etc. Den praktiske undervisning bestod i gymnastikk og idrett etc.

I april 1943 var oberstløytnant, senere general Berg, beordret til å tjenestgjøre ved legasjonen i Stockholm som «militærinspektør», og ledelsen av helseleirens og senere av «politiløpene» blev lagt under ham.

RIKSPOLITISOLDATER

Våren 1943 gav de svenske myndigheter tillatelse til at det kunde utdannes erikspolitiløpssoldater, foreløbig med sikte på å utdanne 3500 mann. Denne plan blev godkjent av chefen for det svenske socialdepartementet i mai 1943, og utdannelsen begynte i juli samme år. I løpet av sommeren blev det arbeidet med å få disse kursert utvidet med ytterligere 1200 mann, og i september 1943 gav de svenske myndigheter

FLYVABNETS INNSATS

Etterhånden blev der bygget op et norsk flyvåben. Flyvåbens utdanning foregikk i «Little Norway» i Canada ved avlutende kamptidannelse ved Winkfield i England. Det gikk inn sammen med det britiske flyvåben i alle tjenestegrener, apelding, konvoiler, bombetokter og kamp. Imidlertid norske flyver kjempet også i britiske avdelinger. Ved siden av kampvirksomheten deltok også norske fly og flyver i transporttjenesten, således i transportflyvning under Royal Air Force over Atlanteren og i en transportrutte på Stockholm. I denne siste rute blev i alt 3300 passasjerer fraktet fra Stockholm til England av den norsk-britiske flyrute, (fra oktober 1943 den norske flyrute). I løpet av krigen tilbakela de norske fly på Stockholmsruten 350 tusen kilo gods.

Hvad kampflyenes innsats angår, tilliter ikke plasset oss å gjøre rede for hver enkelt quadron. Vi får innsekkene oss til å gi en oppsummering av resultatene.

NEDSKUTTE TYSKE FLY OG SENKEDE TYSKE U-BÅTER

Når henryn tas til de norske flyver som var med i britiske avdelinger, bliver oversikten: 232 tyske fly nedlagt. 42 tyske fly sannsynligvis nedlagt. 151 tysk fly skadet. 3 tyske ubåter senket. 3 tyske ubåter sannsynligvis senket. 10 tyske ubåter skadet.

DET NORSKE FLYVABNETS EGNE TAP

Disse resultater krever sine ofre. I kamp og ved flykrykker under trening er det ialt omkommet 288 mann. Av flyvåbets personell blev 35 mann tatt til fange eller at deres fly var skutt ned. Tallet på falne flygere blev ikke stort når man ser hen til de resultater flyvåbnet kom vinn. Men 288 faldne flygere er en meget høy prosent av flyvåbets mannskapsstyrke. Denne kom omstøt opp i 2600 mann, men av disse var det bare 650 menn som gjorde tjeneste i lufta.

VAR SAMLEDE TAP

I de norske forsværstyrker utenfor landets grenser var således: Hæren 165 faldne, marinen 650 og flyvåbnet 288 faldne, ialt 1403 mann døde.

De norske styrker i Sverige

OPPERVIGGING OG INNSATS. I januar 1945 var Forsvarsdepartementet og Forsvarets Overkommando blitt underrettet om at admiralitetet hadde foreslått Valds oljeflaminert bombet som ledd i u-båtkrigen. For å bringe på det rene om tankene på Valds inneholdt u-båtdetektor eller «Sonderdieselskraftstoff» for fliserfartøier, blev en telegrafisk forespørsel rettet til Hjemmestyrene. Bentrallende i Oslo. Svaret gikk ut på at oljen var av den kvalitet som blev benyttet til motorfartøier, men at man ikke hadde kjennskap til hvorvidt den også kunde

TOMTESK

Forsvarets oppbygging i Storbritannia

Fort. fra 7. side.

SPEIELLE OPERASJONER PÅ NORGE UNDER OKKUPASJONEN

Det fjerde hovedavsnittet i forsvarsdepartementet forteller om spesielle operasjoner på Norge under okkupasjonstiden.

Her fortelles om E-kontoret (Efterretningskontoret) som først var civil, men fra 1. juli 1944 blev innordnet i forsvarsdepartementet som egen avdeling. Kontoret var opprettet for å samle inn etterretninger om forholdene i det okkuperte Norge. I 1942 blev der opprettet et eget kontor i forsvarstaben til å ta sig av forholdet til Milorg og sabotasjearbeidet i Norge.

EFTERRETNINGSVESENET

Gjennom mange forskjellige kanaler kom en mengde informasjon om militære forhold inn. Kontorets første oppgave var å innpasse alt i de etterretninger som allerede forelå.

De nye etterretninger blev inntegnet på kart. Fra tid til annen blev større oversikter utarbeidet. Etterhvert som kontoret blev utbygget, gikk etterretningsarbeidet mer og mer fullstendig over til F.O. 2, mens de allierte fikk det materiale de behøvde.

Sabotasje — forholdet til Milorg.

Det hadde gjort sig visse vanskeligheter gjeldende i samordningen av britenes og hjemmefrontens sabotasjearbeid. Da statsråd Torp trådte til som forsvarsminister i november 1941 optok han et arbeid for å bringe samarbeidet mellom Mil.org. og sabotasjespørsmål under betryggende norsk kontroll. Vedkommende britiske myndigheter var også interessert i et samarbeide og i løpet av desember 1941 fant en rekke diskusjoner sted om den praktiske organisering av samarbeidet.

Mens de forberedende drøftelser ennå pågikk, utviklet det sig

EN KRISE I DET SAKALTE «LINGE-KOMPANI»

En rekke av kompaniets medlemmer som arbeidet under britisk ledelse følte savnet av en norsk ledelse og tvilte på om de tjente sitt lands interesser ved å foreta sabotasjehandling i Norge. Tvilen blev akutt i Måløy-raidet og det annet Lofot-raid, hvor Linge-kompaniet deltok sammen med britiske kommandotropper.

Strandhugget ved Måløy fortonet sig for mange som i beste fall overflødig, mens den almindelige mening blandt nordmenn som var med på toktet til Reine, var at den militære betydning ikke stod i forhold til ressursene. Krisen innen Linge-

april 1942. Tyskernes aksjon har vist sig å skyldes at to ekspedisjoner kom fra Storbritannia til samme sted (Televåg) med bare to dagers mellomrum. Da den annen ekspedisjon kom, var tyskerne i alarm på grunn av rapporter om den første ekspedisjon. Av slik kunde forkomme skyldes at det var to britiske organisasjoner som arbeidet på Norge, som tilrettelikk gjensidig kontakt. Overkommando tok straks denne sak op og fikk tilsagn om at opplysning vilde bli truffet på britisk side slik at lignende hendelser vilde være utelukket i fremtiden.

Videre var det Bittern-affæren. Bitternekspedisjonen var sendt til Norge høsten 1942 for å yte den hjemlige ledelse hjelp i kampen mot angiverne. Etter anvisning fra Mil.org.s ledelse skulde den instruere folk innen organisasjonen i likvideringer, og eventuelt rydde angivere av veien hvis den hjemlige ledelse ønsket det. Ekspedisjonen vakte kritikk fordi man ikke hadde vært omhyggelig nok i valget av instruktører.

Etterhvert blev misforståelsene ryddet av veien. I mai 1943 blev det således holdt et møte mellom representanter for F.O. og Mil.org. Siden utviklet forholdet sig godt.

Samarbeidet mellom de militære myndigheter i London på den ene side og hjemmestyrkenes centralledelse og de forskjellige Mil.org-distrikter og baser nådde etterhvert en meget høy standard, heter det. I krigens siste fase var forsvarsdepartementet og forsvarets overkommando i London hver eneste dag i kontakt med alle deler av landet, og de militære myndigheter kunde i samarbeid med hjemmestyrkenes trekke opp retningslinjer og gi oppgaver for hjemmestyrkene etterhvert som situasjonen utviklet sig. Regjeringens direkte forbindelse med hjemmefrontens ledelse gikk over hemmelige radiostasjoner i Oslo-avsnittet.

KOMPANI LINGES INNSATS

I løpet av krigen blev adskillige organisatorer, instruktører og radiotelegrafister sendt hjem. De vant sig etterhvert en stor plass innen hjemmestyrkene som rådgivere og hjelpere, undertiden også som ledere. I alt tjenestgjorde 530 nordmenn i Linge-kompaniet under krigen. Herav blev 51 drept i aktiv tjeneste. Kompaniets effektive styrke pr. 8. mai 1945 var 245 mann. Videre var avgitt til annen tjeneste 5, overført til «Shetland Base» 58, ført tilbake til andre avdelinger 160 mann, i krigsfangenskap 7, drept i aktiv tjeneste 51 mann, drept under trening 4 og død i England 2.

Med undtagelse av 34 mann hadde hele kompaniets styrke den 8. mai 1945 gjort aktiv tjeneste i det ok-

senere hentet tilbake til Shetland av motortorpedobåter.

Efter disse hendelser var det klart at hurtige båter med kraftigere bevegning måtte tas i bruk om denne tjenesten skulde fortsette i neste vinterseong. Efter flere forgleves forsøk blev spørsmålet løst ved at den amerikanske marine i august 1943 stilte tre moderne ubåtlagere til disposisjon. Skibene blev overtatt 26. oktober og døpt: «Hessa», «Hitra» og «Vigra». Efter endel endringer viste det sig at disse skib var så å si ideelle for hemmelige operasjoner på norskekysten. Statistikken for de første tre sesonger (1940—43), viser at ialt 74 operasjoner blev utført med i gjennomsnitt 6 fiskekøitter i tjeneste ad gangen. Herunder blev 54 agenter og 62 tonn materiell ført inn i Norge, og 119 personer, hvorav 93 flyktninger, blev tatt med tilbake til Storbritannia. 8 båter og 44 mann gikk tapt under operasjoner med fiskekøittene.

I de sesonger de 3 ubåtlagere opererte (1943—45), blev i alt utført 109 operasjoner, alle uten tap. Herunder blev landsatt 135 agenter og 153 tonn materiell i Norge (våben, ammunisjon, sprengstoff, mat, utrustning), 289 personer, hvorav 243 flyktninger, blev bragt til Storbritannia.

LUFTVEIEN — LUFTSLIPP

Men det blev efterhånden luftveien som blev hovedveien for innreise av menn og materiell til det okkuperte Norge. Denne flyvning kunde bare utføres om natten, og på grunn av de vanskelige geografiske og meteorologiske forhold i vårt land og som følge av de stadig økende tyske motforholdsregler, var hver enkelt tur en risikabel operasjon.

Denne flyvning blev fra først av utført av Royal Air Force alene, i krigens siste del også av amerikanske fly. I krigens løp mistet R.A.F. 23 fly og amerikanerne 5 fly med besetninger under utførelsen av denne tjenesten.

Denne første slippoperasjon på Norge blev utført 23. januar 1942. I alt blev 22 operasjoner forsøkt dette året, av disse var 11 vellykket. I de andre tilfeller fant flyene av en eller annen grunn ikke frem til sine bestemmelsessteder. Fra januar 1942 til mai 1945 blev i alt forsøkt 1241 operasjoner av denne art på Norge. Av disse var 717 vellykket. Med disse 717 slipp-operasjoner blev sluppet ned ialt 208 mann 9662 beholdere og 2762 pakker.

Følgelig det personlige utstyr til spesialpartiene som blev sluppet ned bestod lasten av våben, ammunisjon, sprengstoff, mat og klær og utrustning.

Det blev sluppet ned våben nok til å bevegne ca. 40 000 mann av hjemmestyrkene. Herav var 3000 maskingevær (Bren), ca. 7000 ma-

opnådd interesse i et samarbeid, og i løpet av desember 1941 fant en rekke diskusjoner sted om den praktiske organisering av samarbeidet.

Mens de forberedende drøftelser ennå pågikk, utviklet det seg

EN KRISE I DET SAKALTE «LINGE-KOMPANI»

En rekke av kompaniets medlemmer som arbeidet under britisk ledelse følte savnet av en norsk ledelse og tvilte på om de tjente sitt lands interesser ved å foreta sabotasje-handlinger i Norge. Tvilen ble akutt i Måløy-raidet og det annet Lofot-raid, hvor Linge-kompaniet deltok sammen med britiske commandotropper.

Strandhugget ved Måløy fortonet seg for mange som i beste fall overflødig, mens den almindelige mening blandt nordmenn som var med på toktet til Reine, var at den militære betydning ikke stod i forhold til represaliene. Krisen innen Linge-kompaniet fikk dessto friere spill som avdelingens chef, kaptein Martin Linge, var falt på Måløy.

Ved Arsskiftet 1941—42 var det derfor nødvendig å skape klare linjer.

Lingekompaniets personell og likeledses mannskapene på de fiske-skuter som britene brukte for å opprettholde trafikken Sjølandet—Vestlandet, ble underlagt forsvarschefen. Lingekompaniets medlemmer ble meddelt at heretter vilde norske og britiske myndigheter stå bak alle sabotasje-handlinger som ble iverksatt fra Storbritannia og kompaniets medlemmer vilde handle på forsvarschefens ansvar. De fikk også valget om de fortsatt vilde stå i kompaniet eller om de vilde gå over i regulære norske styrker. Våren 1942 ble kompaniet satt under norsk ledelse. En britisk officer var dog beordret som plasskommandant.

For å ta sig av sabotasje og Mil. org.-spørsmål ble det i februar 1942 dannet en «hjemmefrontgruppe» i forsvarschefens stah.

FORHOLDET TIL MILORG

Mens samarbeidet med de britiske militærmyndigheter forholdsvis raskt utviklet sig godt og fortrolig, varte det en stund før det lyktes å etablere et tillidsforhold til Mil.org. Det inntraff enkelte begivenheter i Norge i 1942 som virket forstyrrende på forholdet. Det var Måløy-tragedien. Den var resultatet av en ekspedisjon som var startet fra Storbritannia i 1941, opprindelig som et ledd i Reine-raidet. Den skulde sprengte visse broer. Dette fikk ikke ekspedisjonen utført. Den gikk da over til sitt annet oppdrag: å etablere en militær organisasjon i vedkommende distrikter og bringe inn våben. Organisasjonen ble rullet op og brutale represaller tatt fra tysk side.

Videre var det i februar 1942

gjennomført en direkte forbindelse med hjemmefrontens ledelse gikk over hemmelige radiostasjoner i Oslo-avsnittet.

KOMPANI LINGES INNSATS

I løpet av krigen ble forskjellige organisatorer, instruktører og radiotelegrafister sendt hjem. De vant sig etterhvert en stor plass innen hjemmestyrkene som rådgivere og hjelpere, undertiden også som ledere. I alt tjenestegjorde 530 nordmenn i Linge-kompaniet under krigen. Herav ble 51 drept i aktiv tjeneste. Kompaniets effektive styrke pr. 8. mai 1945 var 245 mann. Videre var gått til annen tjeneste 5, overført til «Shetland Base» 56, ført tilbake til andre avdelinger 160 mann, i krigsfangenskap 7, drept i aktiv tjeneste 51 mann, drept under trening 4 og død i England 2.

Med undtagelse av 34 mann hadde hele kompaniets styrke den 8. mai 1945 gjort aktiv tjeneste i det okkuperte Norge, enten som sabotører eller som instruktører for Hjemmestyrkene.

Statistikken viser at 542 officerer og menige av kompani Linge er blitt sendt fra England til Norge med spesialopdrag i krigens løp. (Da mange har deltatt i mere enn en operasjon overstiger dette tall kompaniets totale styrke).

«SHETLANDSRUTEN»

Høsten 1940 ble en del fiskerbåter, som kom over til Storbritannia chartret av de britiske myndigheter som var interessert i det hemmelige arbeide på Norge. Den britiske opsamling av fartøier fortsatte etterhvert, slik at 3 skuter stod til disposisjon i slutten av oktober 1941. En voldsom storm i midten av november 1941 ødela imidlertid flere båter som lå for anker, mens en skute, «Bila», gikk tapt på veien tilbake fra Haugesundområdet. Det ble senere kjent at den hadde 42 mennesker ombord. Båtene stod til å begynne med under overveieende britisk ledelse. Dette ble endret våren og sommeren 1942.

I 1942 ble foretatt i alt 14 turer til Norge, alle uten tap. I desember forliste M/K «Aksel» under en storm i Nordsjøen, likesom M/K «Sandøy» ble senket av tyske fly syd for Trøna. Begge besetningene gikk tapt. I januar 1943 forsvant M/K «Fels» i Nordsjøen med hele sitt mannskap. Mange vellykkede operasjoner ble dog sett på ettervertoren, men to alvorlige tap i mars 1943 viste at tyskernes vakt hold nu var meget effektivt. M/K «Bratholm» gikk tapt med hele sitt mannskap etter kamp med et tysk opsynsskip nordpå, og M/K «Bergholm» ble senket etter en himelang kamp mellom fly og båten for Trøndelagskysten. En mang av «Bergholms» besetning døde av sine sår, de overlevende ble drept og blev 3 andre

gjennomført av Royal Air Force, krigens siste del også av amerikanske fly. I krigens løp mistet R.A.F. 23 fly og amerikanerne 5 fly med besetninger under utførelsen av denne tjenesten.

Denne første slippoperasjon på Norge ble utført 23. januar 1942. I alt blev 22 operasjoner forsøkt dette året, av disse var 11 vellykket. I de andre tilfeller fant flyene en eller annen grunn ikke frem til sine bestemmelsessteder. Fra januar 1942 til mai 1945 blev i alt forsøkt 1241 operasjoner av denne art på Norge. Av disse var 717 vellykket. Med disse 717 slipp-operasjoner blev sluppet ned ialt 208 mann 9662 beholdere og 2762 pakker.

Foruten det personlige utstyr til spesialpartiene som blev sluppet ned bestod lasten av våben, ammunisjon, sprengstoff, mat og klær og utrustning.

Det blev sluppet ned våben nok til å bevegne ca. 40 000 mann av hjemmestyrkene. Herav var 3000 maskingevær (Bren), ca. 7000 maskinkarabiner (Sten), ca. 22 000 geværer (Lee-Enfield), ca. 7000 karabiner. (US Car. M. 30), i alt 7 millioner skudd til disse våbnene og ca. 40 tonn sprengstoff. Antagelig er 75 % av dette materiell vel mottatt og fordelt av hjemmestyrkene.

RADIOFORBINDELSEN

I forbindelse med E-kontorets arbeid blev opprettet hemmelige radiostasjoner i Norge. I alt blev i Årne 1940—45 186 radiostasjoner ført til Norge. Av disse kom 148 i effektiv kontakt med Storbritannia. Det største antall som var i effektiv tjeneste på samme tid var 69 (i 1945). Stasjonene blev betjent av i alt 110 radiotelegrafister. Av disse var 60 utdannet i Storbritannia og 43 i Norge av menn som var kommet tilbake fange av tyskerne. 9 av dem viles å fra England. 20 av dem blev tatt til være drept, 7 formodes omkommet, 1 rømte fra fangenskapet og 3 blev befriet ved kapitulasjonen.

Med brudd i sammenhengen, men for at det ikke skal være unevnt, skal vi her nevne at E-kontoret sendte 200 etterretningsagenter inn i Norge under krigen. Herav falt 7 i kamp med tyskerne, 15 blev tatt til fange og skutt, 2 omkom under transport til Norge. Ca. 5600 operative meldinger blev sendt fra Norge til Storbritannia under krigen av etterretningsagenter.

Regjeringens hovedorgan forteller at strekeloven for Vinmonopolet vil bli ophevet til høsten.

Hvordan blir det så med prisforordningen ab 15. desember 1942?

Vil forespørsel til ekspedisjonen må varports vedlegges.

«Langeberg» ble skadet.